

Új kórház

Csütörtökön 280 ágyas kórházépületet adott át rendeltetésének Győrött dr. Schultheisz Emil egészségügyi miniszter. A 8 szintes épületben belgyógyászati, csecsemő- és gyermekosztály, koraszülöttszobák és terhespatológiai osztály kapott helyet. Az új kórház-épület felszerelése korszerű, a szobák kis létszámúak.

Az épület átadása része annak a nagyszabású kórházfejlesztési programnak, amely az elkövetkező években valósul meg Győrött.

Zenei naptár

Ferencsik és a Hangversenyzenekar

Az ország első számú hangszeres együttese és a magyar zenei élet Nagy Öregje nyújtotta át szerdán este a filharmónia karácsonyi ajándékát. Az Alami Hangversenyzenekar művészgárdája Ferencsik János vezetésével a két korán kilobbant lángelmének, Mozartnak és Schubertnek egy-egy késői alkotását keltette életre a szegedi színházban.

Mozartnál a g-moll hangnemek különös jelentősége van. A kései g-moll vonósötös, a nagy Pamina ária a tragikum, a sors által felkorbácsolt szenvedély zenéje, s így tartja számon a közvélemény az 550-es Köchel-számú g-moll szimfóniát is. Vendégeink előadásában a lazábban illeszkedő indítás nyilvánvalóan az utazás, a meghökkenő akusztika számlájára írható, később azonban nyilvánvalóvá vált, hogy Ferencsikék itt nem a lázadó, szenvedélyesen kérdő, követelő Mozartot idézik, hanem a reményvesztett embert, a csodamadar szárnycsapásait, melyek már nem visznek az égbe. A második tételben Ferencsik keze nyomán látjuk, hogyan válik Tamino megkezdő hangja csendes megbecsátással. Hol vannak már a nehézléptű osztrák parasztek a menüettből, melyet Haydn, majd Mozart stilizált át, s amit most olyan megformálásban hallottunk, ahol a keserűség is mintha fátyolon tűnt volna át, így a trió légysága is tompább ellentétként hatott. A finálé „szuronyotívuma” azonban rakétaenergiával pattant fel, s itt újra bizonyosságot nyertünk, hogy a bölcs karmesteri gond az egészre ügyel, az indítást megelőző csendtől a záróakkordok utócsengéséig tart.

Schubert VII. szimfóniáját Schumann óta mennyi hosszúságúnak emlegetik, de hosszadalmasnak csak akkor tűnik, ha méltatlan előadásban halljuk. A szerdai estén csupán a harmadik tételnél tűnt úgy, mintha az együttés és karnagya nem lett volna kellő inspirációra, ám a többi tételre (és különösen a második) igazi Schubertet mutattak. Az örök vágyakozó, vándorló, menetelő, lépdelő romantikust, aki hol szándékolt hányavetiséggel, hol megszeppenve, döbben-ten, hol gassenhauert füttyö-zve megy, gyalogol, a bohém nyomorból a képzelet végtelenségébe, és — hadd írjam le — az igazi nagyok örökkévalóságába. A táncos-ságtól a tragikumig ívelő világ dalolt ebben a második tételben, ahol a Schubert által kedvelt alkalmazott dűrmoll színváltozások és a költői hangulatok fénytörései teljes gazdaságában áradtak, és ezért jelentette számomra az est legemlékezetesebb élményét.

Nagy öröm volt találkozni Ferencsik Jánossal, akinek

Vakáció az iskolákban

Csütörtökön az ország több mint egymillió általános és csaknem 200 ezer középiskolási tanulójának megkezdődött a téli szünet. A vakáció január 2-ig tart, az első tanítási nap január 3-a, kedd lesz. Ezen a napon kapják majd meg a tanulók a félévi bizonyítványt. Az idén is az ellenőrző könyvbe írják be a pedagógusok az érdemjegyeket.

A vakáció idején a koráb-

bi évekhez hasonlóan a napközi otthonok várják a gyerekeket, s oldott, játékos, kirándulásokkal tarkított programokat állítottak össze számukra. Sokhelyütt az úttörőcsapatok és a KISZ-szervezetek is szerveztek programokat tagjaiknak.

Az ország szakmunkásképző intézményeiben is csütörtökön az első szünnap. Szerdán 155 ezer szakmunkástanuló rajzolt ki az iskolákból, hogy megkezdje a téli vakációt. Mint már sok esztendeje, most is több ezer szakmunkástanuló — az összlétszámuk mintegy 10 százaléka — vesz részt szervezett üdültetésben a téli szünet idején. Az egészségileg rászoruló fiatalokat hegyvidékre, gyógyüdültetésre küldték, másokat — akik nélkülözik a családi otthon melegét — vidéki, illetve budapesti kollégiumokban fogadnak. Itt részükre színes, érdekes, szórakoztató programokat állítottak össze, hogy számukra minél emlékezetesebbé tegyék a pihenés napjait, a karácsonyi ünnepeket.

Az SZMT ülése

Oláh Mihály elnöklétével tegnap ülést tartott a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa. A testület értekezletén megjelent Papdi József, a megyei pártbizottság osztályvezetője, Kovács Imre, a megyei tanács általános elnökhelyettese és Sali Ferenc, a Szakszervezetek Országos Tanácsának osztályvezetője. Az SZMT először jelentést hallgatott meg Csongrád megye gazdaságának az évi fejlődéséről, és a jövő évi gazdaságépítő munka feladatairól. Az SZMT legutóbbi ülése óta történt fontosabb eseményeket dr. Agoston József vezető titkár ismertette; az elnökség és a titkárság jövő évi munkatervét dr. Dobóczy Károlyné, az SZMT titkára terjesztette elő.

A Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa Hajas Lászlót — aki fontos gazdasági beosztásba került — felmentette titkári funkciójából, s Kovács Sándort megválasztotta a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa titkárának.

Január 1-től

Korlátozás a szeszesital-értékesítésben

Január 1-től a vendéglátóipari üzletekben — a szállodák éttermeinek kivételével — munkanapokon 9 óráig az egész országban tilos mindenfajta szeszesítés. A vasút- és hajóállomások, autóbusz-pályaudvarok, busz-állomások, büféiben ezentúl egyáltalában nem hozható forgalomba égetett szeszes ital. 1978. július 1-től megszüntetik a kisebb palackos italok gyártását, és üzleti árusítását. Ezek a legfontosabb előírások a belkereskedelmi miniszter most kiadott rendeletében, amely a szeszesital-értékesítést tovább korlátozza.

A rendelet az eddigi szabályokon túlmenően szűkíti a szeszes italt árusító üzletek körét, amennyiben előírja, hogy például a zöldesgyümölcs-üzletekből, a hűsítőboltokból mindennemű szeszes italt számolni kell. Egyes üzlet típusokban csökkentik az árusítható italok fajtáját is. Eszerint például az édességboltokban, a kávé-, teaszaküzletekben aján-

minőségi likőr, csemegebor, vermut, brandy, pezsgő árusítható, cukrászdában is ezek mérhetők ki; a vendéglátás önkiszolgáló éttermeiben csak sör, a tömegközlekedési eszközök mozgószállatásában — távolsági autóbuszokon — a vonatok kosaras árusainál és büféiben — csak palackozott sör árusítható.

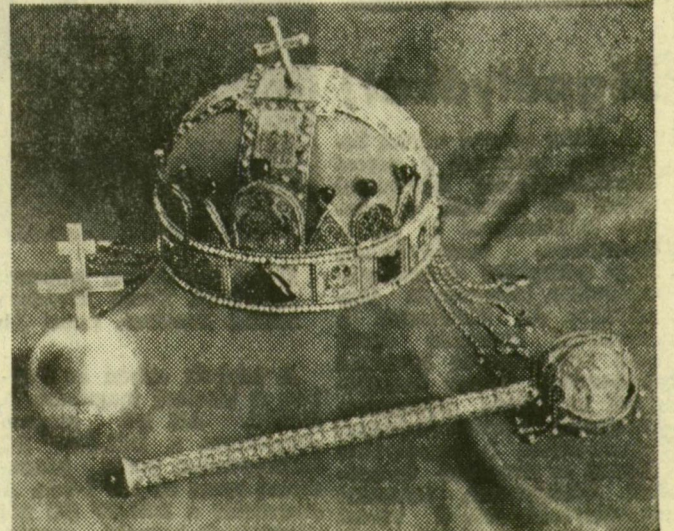
Szigorítás az is, hogy a nagyobb üzemek 200 méteres körzetén belül italbolt, kocsmá, presszó, poharazó, termelőibor-kimérés nyitására nem adnak engedélyt. Szabályozza a rendelet a mezőgazdasági kistermelők — akik természetesen csak saját borukat árusíthatják — értékesítési tevékenységét is. Miután a rendelet a reklámtól az értékesítésig, az italkimérés engedélyezéséig korszerűsítette és egységesítette a szeszesital-értékesítéssel kapcsolatos eddigi szabályozásokat, megerősíti a korábbi előírásokat is. Ennek megfelelően például változatlanul tilos a szeszes italok reklámozása, hirdeté-

A korona és a koronázási ékszerek

A korona legértékesebb és legismertebb történelmi ereklyénk. Értékét nem annyira nemesfém és drágakő tartalma határozza meg, hanem az, hogy a magyar állam születésének szimbólumaként társadalmunk különleges becsben tartja. A koronát két részből illesztették össze. A felső rész a két íves aranypántból áll, úgynevezett latin korona, melyet István királyunk kapott 1000-ban II. Szilveszter római pápától, s mellyel az államalakítás tényét demonstrálón Istvánt megkoronázták. Alsó részét 1075. táján VII. (Dukász) Mihály bizánci császár ajándékozta I. Géza királynak, ez az úgynevezett görög korona.

A latin korona íves aranypántjai és az azokon látható rekeszszománc apostolképek olasz mesterek munkái. Az ezüsttel ötvözött aranypántokat gazdagon díszítették drágakövekkel, rubinnal, zaffírral, igazgyönggyel. A tetején a pántok találkozásánál látható 73x73 mm-es nagy Krisztus-kép és az apostolképek a rekeszszománcos technika legrégebb, ismert olasz művei közé tartoznak. A csúcson levő kép a trónon ülő Krisztust ábrázolja, két oldalán a korabeli katolikus liturgiának megfelelően ciprusfa áll. Fejmagasságban a napot és a holdat látjuk. A Krisztusképből emelkedik ki a gömböcskében végződő kis aranykereszt, melynek ferdességét egy történettel magyarázzák: a XIV. században, bajor Ottó herceg tulajdonába került a korona, s elindult vele, lovon Magyarországára, hogy ott fejérettesse. Útközben a korona kiesett a nyeregkapából, s állítólag az esésnél fordult el rajta a kereszt. A pántokon a Krisztus képtől jobbra Péter és András, balra Pál és Fülöp, fölötté Jakob és Tamás, alatta János és Bertalan apostol zománcportréi helyezkednek el. Négy apostol képe hiányzik, valószínűleg, amikor a két koronát összeillesztették, nem tudták mit kezdeni négy kis zománcképpel. A rekeszszománcok színezése elég kezdetleges, de élénk: zöld, kék, vörös, fehér és sárga. A zománc jó minőségű, átvészeltte egy évezred viszontagságait.

A mostani korona alsó része, a Dukász-féle korona művészi kivitele szebb, ábrázolási módja megragadóbb. Ez a nyitott, pánta alakú korona ugyancsak két részből tevődik össze, egy alsó aroncsból és egy hozzáfőrt díszített diadémból áll. Az aroncs közzé és a homlok fölötti részen itt is Krisztuskép látható. Ahogyan a latin koronán, itt is két ciprusfa között ül, de a római ábrázolástól eltérően itt vállmagasságban görögbetűs monogramját látjuk. Az aroncon Mihály és Gábor arkangyal, György és Demeter, Szent Kozma és Szent Demjén mellképei sorakoznak. De megtaláljuk itt Dukász Mihály bizánci császár, Biborbanszületett Konstantin és I. Géza királyunk mellképét is. Minden képen görög-, cirillbetűs felirat jelzi kit ábrázol a kép és az 1074. és 1077. között uralkodó Géza képen ez a felirat olvasható: „Géza, Turkia hű (hívó) királya”. A Turkiá megjelölés a korabeli bizánci értelemben Magyarországot jelentette. Az aroncs alsó széléről két oldalt négy-négy, hátul egy, összesen kilenc aranyláncocská lóg le, a bizánci koronák jellegzetes díszlet, minden aranylánc végén eredetileg levélfoglatú drágakő volt. A zománcképek minősége, az ékkövek kőszőrülése és csiszol-

A magyar királyi korona, a jogar és az országalma másolata, Bartha Lajos ötvösművész munkája

A budapesti Bazilikában látható Benczúr Gyula festménye: „A szent korona felajánlása”

lása a kor legjobb színvonalát mutatja, az alapra karcolt rajzok igazi művész kezére vallanak. Az alsó aroncs felső részére oromdíszeket forrasztottak.

A koronákat valószínűleg III. Béla (1172—1196) idején egyesítették. Az időpont máig is vitatott. A középkori források és a tárgyi emlékek vizsgálata különböző feltevésekre vezetett a történe-szeket. Az átalakítás miatt egyes kutatók azt állítják, hogy a felső rész nem István koronájából, hanem egy korabeli könyvfedel aranypántjaiból származik. A felső rész rekeszszománcos portréit ugyanezen források XIII. századi magyar ötvösmunkának mondják. Állításukat azokkal a forrásokkal támasztják alá, amelyek szerint 1044-ben, amikor III. Henrik császár Ménfőnél legyőzte Aba Sámuelét, bevonult Székesfehérvárra, ott megkaparintotta a koronát és azt visszaküldte Rómába, ahol annak örökre nyoma veszett. A későbbi királyábrázolásokon azonban ott látjuk István koronáját és ez az előző állításokkal szemben jobban valószínűsíti a felső rész eredetiségét.

A görög korona, vagyis az alsó rész zománcképeinek keletkezési időpontja 1074—1077. közötti évekre tehető, amennyiben a bizánci császári udvar aranyműves műhelyében készültek. Itt is megoszlanak a vélemények, mert egyes kutatók a zománcképeket magyar ötvösművész kezemunkájának tartja.

A korona mérete, súlya az átalakítás után sem volt állandó: a karbantartással, a belés időnkénti felújításával némileg módosult az évszázadok folyamán. Súlya a múlt században a belés felújítása után, 1867-ben 2056 grammot tett ki. Belső átmérője egyik irányban 21,6,

a másik irányban 20,3 centiméter.

A korona a legfontosabb koronázási jelvény. Mellette azonban más műkincsek is szerepet kaptak a koronázási aktusban.

A jogar is két részből áll. A más jogaroktól eltérő alakú, 34 centiméter hosszú aranyozott, ezüstdíszes nyelvre hét centiméter átmérőjű kristálygömböt illesztettek. Ez utóbira oroszlanra emlékeztető, meselbi állatalkokat véstek. A jogarról lecsüngő aranyláncok, valamint a kristálygömb vésetei bizánci eredetűnek látszanak. A nyél — III. Béla idejéből származó, magyar ötvösmester műve.

Az országalma a legfiatalabb koronázási jelvény. Aranyozott fémlemez golyó, felül kettős keresztrel, oldalán Anjou-kori magyar címmel; minden jel szerint Róbert Károly vagy Nagy Lajos koronázására készült. III. Béla királyi pecsétjén azonban már szerepel az országalma. Minden jel arra mutat, hogy ez elveszett és az Anjouk pótolták a hiányt.

A korona sokáig velejárolja volt a hatalomnak, ez az aranyfejdisz jelentette a királyi hatalom jogosságát, a törvényt. Ezért sokáig a hatalomért vívott harc központjában volt, riasztó és regényes kalandok estek vele, míg végül a II. világháborúban amerikai kézbe került.

Két évtizedes, következetes elvi békepolitika, hazánk eredményei, Magyarország növekvő nemzetközi tekintélyének következménye, hogy a korona történetének hamarosan új szakasza kezdődik. Mint arról olvasóink értesültek már, a koronát és a koronázási ékszereket ünnepélyes keretek között Budapest adták át az Egyesült Államok képviselői, jogos tulajdonosának, a magyar népnek.